

НА ВСС

ДО БЪЛГАРСКИ ИНСТИТУТ

ЗА ПРАВНИ ИНИЦИАТИВИ

Отговори на въпроси, поставени от БИПИ

От Даниела Василева Дилова, кандидат за Адм. ръководител
на Адм. съд Плевен

Уважаеми членове на съдийската колегия,

Уважаема г-жо Гяурова- Вегердседер

Представям отговори на въпросите, поставени ми от БИПИ:

1. Смятате ли, че следва да продължи реформата в съдебната власт след решението на КС от 26.07.2024г. относно промените в Конституцията на Република България обн.ДВ бр.106/22.12.2023г., и ако да – в каква посока?

За да стои в дневния ред на обществото въпросът с реформата на съдебната власт, означава че съдебната система все още не съответства на актуалните обществени нужди. С последните конституционни промени -в чл. 117 ал.2 от КРБ изрично се посочи, че основният носител на съдебната власт е съдът, така както е във всички развити правови държави. Сериозна промяна е и възможността уредена в чл.150 ал-2 от КРБ всеки съд по искане на стана по делото или по своя инициатива да сезира КС с искане за обявяване на несъответствие между приложим по делото закон и Конституцията. Това обаче не е достатъчно за да сметем, че с тези промени е изпълнено съдържанието на понятието „съдебна реформа“. Основна промяна, която следва според мен и моите колеги трябва да се случи е промяна в състава на ВСС, като се промени броя на представителите на съдиите и прокурорите във ВСС, за сметка на квотата на НС. Независимо, че в Конституцията е предвидено мнозинство от 2/3 от членовете на НС

при избор на квотата на парламента, считам че това не е достатъчна гаранция за тяхната независимост. Считам, че мнозинството от членовете на съдийската колегия следва да се избират от съдии, съответно мнозинството от прокурорската колегия от прокурори и следователи. На общо събрание, при обсъждане на промените в Конституцията и ЗСВ, съдиите от Адм. съд Плевен изразихме становище, че е добре всеки апелативен район да има представител във ВСС, както и Висшия съдебен съвет да не е постоянно действащ орган, а по време на мандата си членовете му да работят като магистрати. По този начин те ще са най-близо до проблемите в системата и до колегите си. Считам, че друга посока в която трябва да се развива реформата в съдебната система е в областта на електронното правосъдие, на промяна в процесуалните закони, които да позволяват повече дела да се разглеждат в закрито заседание, като на страните се даде възможност да представят писмени становища, на използване на медиацията, като средство за решаване на правните спорове.

2. Проблемът с неравномерното натовареност е повсеместен и все още не е намерена формулата, чрез която да се постигне баланс между отделните съдебни райони. Какви са Вашите виждания за въвеждане на инструменти / от нормативен и организационен характер/ за постигане по-равномерна натовареност между органите на съдебната власт и отделните магистрати.

Действително проблемът с неравномерното натоварване не е решен, макар да се предприемат стъпки в тази посока. На първо място следва да се реши въпросът с измерване на натовареността на органите на съдебната власт. От една страна натовареността на органите на съдебната власт се измерва съгласно броя на постъпилите дела, съотнесена към броя на съдиите в съответния орган. От друга правилата за изчисляване на натовареността се базират на приета през 2013 г. от ВСС методология за изследване на натовареността и проведеното на нейна основа емпирично изследване в цялата страна проведеното емпирично, след което се започна отчитане на натовареността по СИНС, като се отчиташе тежестта на конкретното дело и съответно се нанасяха коригиращи коефициенти – намаляващи и увеличаващи. В момента натовареността на общите съдилища, съгласно Решение на СК от м.12.2021г. следва да се отчита по по ЕИСС, а съгласно Решение на СК от м.12.2024г. натовареността на административните съдилища следва да се отчита по ЕДИС, но във всички

статистически таблици никъде няма графа натовареност по ЕИСС, респ. по ЕДИС. Все още, СК на ВСС взема решения за разкриване/закриване на щатни бройки за съдии и служители на база натовареността изчислена на база съотношението брой дела/съдии в съответния орган на съдебната власт, през предходната година. Проблемът с неравномерната натовареност е особено значим в съдилищата където има обособени наказателно, гражданско и търговско отделение, в този случай касае неравномерна натовареност между магистратите в рамките на един и съдебен орган, както и между съдилищата в градовете, в които има по-голямо постъпление на дела и недостатъчна кадрова обезпеченост и останалите съдилища от съответното ниво. Безспорно е, че социално-икономическата ситуация в страната оказва съществено влияние и върху натовареността на съдебните органи. В районите, в които има по-високо икономическо развитие, по-голям брой население и въобще по-голям оборот, постъплението на делата е по-голямо. От друга страна съществуват съдилища в областни центрове и в отдалечени от областните центрове райони, в които икономическото развитие е в застой, населението намалява, а в някои от тези съдилища щатната съдиите, разглеждат всички видове дела, и макар постъплението в тези съдилища да е по-малко, то с оглед работата на съдиите едновременно по граждански и наказателни дела, генерира друг вид натовареност. В случай, когато се констатира по-висока натовареност на орган на съдебната власт вследствие на увеличено постъпление на дела, считам че съответните административни ръководители и ВСС следва да предприемат мерки за разкриване на нови щатни бройки и провеждане на конкурси за преместване/първоначално назначаване. В случаите, когато е констатирана неравномерна натовареност между отделенията в един съдебен орган, ОС на съответните съдилища следва да обсъди този въпрос и като съобрази спецификата на всеки вид дела, да вземе решение необходима ли е промяна на разпределението на съдиите по отделения. Независимо от това, считам че по този въпрос оказва влияние спазването на правилата за образуване на дела и поставяне на съответните шифри, към което не се подхожда еднакво в съдилищата. Макар в ПАС да има правила за образуване на делата, то съществуват разлики при образуване на делата в различните съдилища и определяне на групата за разпределение и шифъра на делото. Например, дело за оспорване на ПАМ в един съд се образува в статистическа група Други административни дела, с шифър 2400/ ПАМ /, което дава

коефициент на натовареност 0,9, а в друг съд дело със същия предмет се образува в статистическа група Закон за МВР, с шифър 493, с коефициент 0,6. Така при образуване на дело с един и същ предмет, в два различни съдебни органа, делото ще има различна натовареност и в крайна сметка, ще изкриви данните за натовареност.

Освен това, считам че актуалните коефициенти по делата не са адекватни на резултатите, които бяха получени при направеното емпирично проучване през 2013г. и промените в законодателството по отношение на някои производства След получаване на резултатите от изследването, бяха сформирани работни групи по отделните видове дела, като всяка от тях коригира коефициентите, като за разглежданите дела от първата инстанция коефициентът на натовареност остана най-нисък, за сметка на по-високите коефициенти във въззивната и касационната инстанция. Освен това, от 2013г. досега измина голям период от време, през който бяха направени промени в законодателството, като някои производства се усложниха / най- ярък пример в тази насока са производства по чл. 410 и чл. 417 от ГПК, които се усложниха след промените в ГПК през 2019г, а коефициента на тези дела е непроменен/. Поради това считам че следва да се направи ново проучване/дори да не е във всички съдебни органи/, което да отговори, правилно ли е определена тежестта на делата, и след уеднаквяване на практиката по образуване на делата и спазване на единни правила по отношение поставянето на шифри и увеличаващи коефициенти да се прецени каква е действителната картина на натовареността на съдилищата и след това да се прецени дали да се предприемат организационни мерки.

Друг начин за решаване на проблема са натовареността е по-бързото приключване на конкурсите, тъй като дори да се направи опит да се разреши проблема при констатиране на висока натовареност в един орган, като се разкрият нови щатни бройки, докато конкурса се проведе и тези бройки бъдат заети изминава голям период от време, през който органът продължава да работи в същия състав или се използва механизма на командироване, което пък може да затрудни дейността на други съдебни органи.

Друг начин за преодоляване на неравномерната натовареност е, използване на възможностите на електронното правосъдие. Най-големия брой дела постъпващи в РС – заповедните производства да се разпределят

чрез централизирана система измежду всички районни съдилища в страната, за което има промени в законодателството, и предстои въвеждането на модула за разпределение. Тъй като въпросът с прекрояване на съдебната карта не стои на дневен ред, считам че централизираното разпределение на заповедните производства е стъпка към решение на този проблем, тъй като ще се увеличи натовареността на по-ниско натоварените органи на съдебната власт и тя ще се приближи до натовареността на по-високо натоварените органи на съдебната власт. Това е начин за постигане на по-равномерно натоварване на съдиите, без да се предприемат мерки за закриване на съдилища.

3. Една от широко дискутираните теми в съдийските среди е тази за възнагражденията и начина на определянето им. Какво е Вашето мнение по въпроса-смятате ли, че разликата във възнагражденията между инстанциите е прекомерна. Необходимо ли е законово закрепване на критериите за определяне на възнагражденията на всички нива в системата, а не само на т. нар. „трима големи“?

По отношение на възнагражденията в съдебната система, законово са закрепени възнагражденията на Председателите на ВКС, ВАС и Главния прокурор и на младшите съдии. В годините значително се е увеличила разликата във възнагражденията на магистратите от различните нива. Считам, че за да е ясен механизмът на определяне възнагражденията на останалите нива в системата, заплатите на магистратите, за които няма законово определен механизъм за определяне на възнагражденията, техните възнаграждения следва да се определят като процент от възнагражденията на Председателите на ВКС, ВАС и Главния прокурор.

4. На 01.07.2024г. КС излезе с решение, което обявява за противоконституционни текстове от ЗМ и ГПК, въвеждащи задължение за провеждане на процедура по медиация по някои видове дела. Какво е мнението Ви за прилагането/използването на процедура по медиация в рамките на висящ съдебен процес.

Медиацията е доброволна процедура за извънсъдебно разрешаване на спорове чрез съдействието на трето лице-медиатор. В чл 145 ал.3 от ГПК съществува задължение за съдията, да прикани страните към спогодба и да разясни последиците и. В практиката си като съдия в РС Плевен по

всяко, особено по делата за родителски права, развод по исков ред, делби, а и по някои облигационни дела съм приканвала и постигала спогодба между страните. Аз съм привърженик на медиацията. Докато работих в РС Плевен, направихме организация, която да подпомага страните, които искат да проведат процедура по медиация, но проведените процедури бяха малко. Едната от причините за това е недоверието на адвокатите към процедурата по медиация, другата причина е че страните държат делото им да се реши от съда и нямат доверие на медиаторите. Независимо от това, считам че по делата за родителски права, разводи по исков ред, делби, по облигационните дела, една процедура по медиация не само помогнала делото да се реши със спогодба, но би подобрила отношенията между страните и би прекратила по-нататъшни спорове между тях.

5. През 2016г. в ЗСВ бяха приети промени, които закрепиха законово определени параметри на съдийското самоуправление. Какво е Вашето мнение за приложението им на практика за времето на действието им? Как се реализира съдийското самоуправление в съда, в който правораздава? Има ли необходимост от разширяване, и в каква посока?

Съдийското самоуправление е възможност, съдиите от съответния съдебен орган да участват активно в управлението на съда. На практика, а и в Адм. съд Плевен съдийското самоуправление се реализира чрез активното участие на съдиите в общо събрание на съда, което се провежда почти ежемесечно, като на него се обсъждат въпросите с разпределението на съдиите по отделни дела, командироване на съдии, натовареността, разпределение на делата, въпроси относно приемане или изменение на вътрешните правила касаещи дейността на съда, определяне на дежурства, отпуските и всякакви други организационни въпроси. Становищата, които съда дава във връзка с образувани тълкувателни дела от върховните съдилища, също се изготвята след обсъждане и след гласуване от общото събрание. Всички съществени въпроси свързани с дейността на съда, които касаят общата организация на работата, се решават на общо събрание.

6. Вече няма общ Кодекс за етично поведение на българските магистрати. Смятате ли, че това беше по-доброто решение или кодексът трябваше да остане единен?

Съгласно разпоредбата на чл.162 т.3 от ЗСВ за съдия, прокурор, следовател може да бъде назначено лице, което притежава необходимите

нравствени и професионални качества, съответстващи на Кодекса за етично поведение на българските съдии, съответно Кодекса за етично поведение на българските прокурори и следователи. В този смисъл, в ЗСВ е разписано да няма общ Кодекс за етично поведение на българските магистрати. Независимо от това дали Кодекса за етично поведение е общ, или не, изискванията към магистратите за притежаваните от тях етични качества са еднакви. Спазването на етични и морални правила за поведение, независимо дали са уредени в нормативен акт, или са неписани правила за поведение в обществото е задължително за всеки магистрат, независимо дали е съдия, прокурор или следовател. По въпроса дали кодексът за етично поведение е трябвало да остане единен или не нямам становище.

7. Смятате ли, че ВСС който е с изтекъл мандат вече повече от две години е легитимен да реализира кадровата политика по отношение на избор на административни ръководители в органите на съдебната власт / и извън тримата големи/.

Въпросите за мандата на ВСС са уредени в Конституцията и в ЗСВ. Съгласно чл.16 от ЗСВ Висшия съдебен съвет представлява съдебната власт, осигурява и отстоява независимостта и, определя състава и организацията на работата на съдилищата, прокуратурите и следствените органи и обезпечава финансово и технически тяхната дейност. Безспорно е, че към настоящия момент членовете на ВСС са с изтекъл мандат. В Решение № 8/15.09.1994г. постановено по КД № 9/1994г. Конституционния съд е приел ".....В чл. 130, ал. 4 от Конституцията е определен мандатът на изборните членове на ВСС със срок от пет години. Това не означава, че и ВСС има такъв мандат. Висшият съдебен съвет е постоянно съществуващ и функциониращ орган...." Правомощие на ВСС, уредено в чл. 130а ал.5 т.4 т Конституцията е да назначава и освобождава административните ръководители в органите на съдебната власт. Макар да е сезиран по друг въпрос, считам по този въпрос ще се произнесе КС по к.д. 5/2025г.

8. На стр.4 от концепцията Ви сочите, че ще поискате разкриване на една щатна бройка за съдебен помощник? Ако СК отпусне тази бройка как смятате да организирате работата на съдебния помощник?

В Адм. съд Плевен, в момента има една щатна бройка за един съдебен помощник. През 2024г. щатната численост на съда беше увеличена и в момента съществуват 11 щатни длъжности на длъжността съдия. Съгласно практиката на съдийската колегия и решение на комисия Съдебна администрация, на 5 длъжности съдия - 1 съдебен помощник. Съдебния помощник подпомага дейността на съдиите, но също така му е възлагано да осъществява процесуално представителство по заведените против съда дела, като изготвя отговори на иски молби, жалби, представителство в открити съдебни заседания, респ. изготвяне на въззивни/касационни жалби. На съдебния помощник съдиите възлагат проучване на съдебна практика, вкл. на европейското право във връзка с конкретни казуси, когато му се възложи изготвя становище по тълкувателни дела, съгласно решението на ОС. Ако бъде отпуснат още един щат за съдебен помощник, на съдебните помощници може да се възложи проверката за редовност на жалбите, исковите молби и касационните жалби /относно внесена държавна такса, пълномощно, когато жалбата е подадена от пълномощник, представени ли са преписи за страните и др. изисквания за редовност/. В момента разпределението на постъпилите дела се осъществява от председателя и в негово отсъствие от зам. председателя, а в тяхно отсъствие от определен със заповед съдия. Няма пречка, в случай на необходимост, дейността по разпределението на делата да бъде възложена на съдебния помощник.

9. На стр.5 от концепцията Ви посочвате, че в съда функционират две отделения? Какво е Вашето становище по въпроса – удачна ли е тази организация?

За периода 2019-2022 г., щата на съда беше увеличен с 2 щатни бройки и съдиите работещи в Адм. съд Плевен станаха 10. Беше проведено общо събрание, на което се взе решение да се разделим на 2 отделения, като разделението по материя беше направено на база данните от предходната година относно постъплението на делата и генерираната натовареност по всяка група дела. Считано от 2023г. съдът е разделен на две отделения, като по част от делата се осигурява специализация по материя, а другите се разпределят между всички съдии. На всеки 3 месеца на общо събрание се докладва какво е постъплението на делата и натовареността на всеки съдия, а в началото на всяка година на общо събрание на съда гласуваме дали продължаваме организацията на работа

по този начин. Данните показват, че като брой на постъпилите дела има разлика между двете отделения, но като натовареност генерирана от СИНС или ЕДИС натовареността между съдиите от отделенията е почти равна. По отношение на резултатите от инстанционния контрол – през 2022г., беше отчетено, че 73 % от върнатите от инстанционен контрол актове са потвърдени през 2023г. 80% са потвърдени, а през 2024г. 83 % от върнатите от инстанционен контрол актове са потвърдени от касационната инстанция. Дали това е резултат от специализацията на съставите или не, предстои да се проследи. Аз лично считам, че в интерес на правосъдието е специализацията на съдиите по материя. Това гарантира на гражданите по-добро правосъдие, което в крайна сметка е нашата цел.

С уважение :

/И.Дилова/